

נ-3700 פנינים ב-2 הכרכים יחד

פרשת בהעלתך

— גליון 50 —

חלק מהענינים שנידונו בספר

- 2075 מדוע לא השתתף אהרן בקרבנות הנשיאים
- 2076 כיצד זה, שהטבת הנרות רק בכהן - וה'הדלקה' כשרה בור?
- 2079 מהו לשון 'חייך' [שלך גדולה משלהם]
- 2081 מדוע יש מעלות למנורה - הרי לפי גובהה [ג' אמות], ניתן להדליק בלא מעלות
- 2086 איך סומכים ידים ב'כל הכח' על לוי קטן [בן חודש]
- 2090 האם כשכהן נטמא לקרובו - יכול להטמא למתים נוספים?
- 2097 קרבן פסח - הוא ברית עם הקב"ה
- 2100 מה טעם נסעו בני ישראל ממקום למקום - ולא עמדו מ' שנה במקום אחד?
- 2104 מדוע נבראת 'מערת צדקיה' ההולכת מירושלים עד יריחו [למעלה מ-20 ק"מ]
- 2110 קבלת תורה מהר סיני - היתה במשך שנה שלמה!
- 2140 מתי וכיצד הנביא יכול להתנבאות גם בחו"ל
- 2153 מה הכוונה, אם תאמרו: 'איני מכיר במעשיו'?
- 2159 מדוע ביקש משה לדעת - האם הקב"ה מרפא את מרים

לכפר על הלויים (ח יב)

ראיתי מקשים מה עבירה יש בלויים?

א"ק, ולכאורה י"ל: דכיון שבני ישראל סמכו עליהם והעבירו אליהם את העבירות' כפי שעושים על ראש השעיר המשתלח, נמצא ש'כביכול' העוונות עליהם, ולכך צריכים כפרה, וכן גבי שעיר כתיב: 'ונשא עליו השעיר את כל עוונותם אל ארץ גזירה'.

ראה עוד בענין הסמיכה, עה"פ (ויקרא כד יד): 'וסמכו כל השומעים את ידיהם' 1910.

ולא יכלו לעשות הפסח (ט ו)

ובגמ' (סוכה כה): איכא מ"ד נושאי ארונו של יוסף היו'.

א"ק, וצ"ב מדוע ציינו 'ארונו של יוסף', ולא של שאר שבטים?

א. וי"ל דחד מתרתי עשירי נקט.

ב. עז"ל, דבשעת נשיאת הארון של יוסף, נטמאו לו י' אנשים לפי שיש מצוה להטמאות לנשיא, משא"כ את 'ארונו של שאר שבטים' נשאו ארונם ע"י 'עגלות צב'.

כדאשכחן בגמ' (פסחים ע): דכשמת נשיא מצוה - על כל ישראל להתעסק בו*. וכאן יש לומר דהיקצו י' אנשים שהיו 'שלוחים של עם ישראל' להטמא ליוסף במסעות, ואין צריך שיטמאו עם ישראל כולם - הואיל ולא שעת מיתה הוא.

* א"ק, ו'להתעסק בו', היינו שמצווים להטמאות לו, דבהכי אוקים בגמ' התם: שהיו רוב ישראל טמאים.

כי יהיה טמא לנפש ... ועשה פסח לה' (ט ו)

■ האם ב'פסח שני' אסור לאכול חמץ - בשעה שאוכל 'קרבן פסח' רש"י, פסח שני אין איסור חמץ אלא עמו באכילתו.

תמה ה'מנחת חינוך', מאין לקח רש"י איסור אכילת חמץ יחד עם בשר הפסח.

וה'רב שך' מתרץ, שכונת רש"י, [בהיפוך] להיתר, שאין איסור כלל! אלא מותר אפילו עמו באכילתו.

על מצות ומרורים יאכלוהו (ט יא)

א"ק, בהגדה של פסח בזמן 'כורך' אנו מביאים את הלל שהי' כורך מצה ומרור, לקיים מה שנאמר: 'על מצות ומרורים יאכלוהו'.

והשאלה היא שפסוק זה [שבכאן] מדבר על 'פסח שני'. ומדוע לא מביאים הפסוק של פסח ראשון (פרשת בא יב ח): 'ומצות על מרורים יאכלוהו'?

מתרץ האדמו"ר שר שלום מבלו: שבשעה שאנו אומרים זה [בליל הסדר], הרי כבר הפסדנו את פסח ראשון, ואנו מבקשים שנזכה ל'פסח שני'.

והוא על סמך הירושלמי האומר: שאם נבנה בית המקדש אחר פסח ראשון - יעשו פסח שני.

התאוו תאוה (יא ד)

■ 'התאוו תאוה' - רצו שיהי' להם 'יותר תאוה'

מסבירים שבאמת לא כ"כ רצו הבשר, אלא 'רצו שיהי' להם תאוה'.

וכעין זה אומרים בדרך צחות, על הפסוק (משלי יג כה): 'ובטן רשעים תחסר', שהרשע אף כאשר הוא שבע, רוצה שיהי' לו 'עוד בטן' כדי שיכול לאכול עוד [והיינו 'בטן' 'תחסר', שחסר לו עוד בטן].

וראה עוד לקמן עה"פ (יא כב): הצאן ובקר ישחט להם 2131.

וישובו ויבכו גם בני ישראל (יא ד)

'והאספסוף אשר בקרבו התאוו תאוה, וישבו ויבכו גם בני ישראל ויאמרו מי יאכילנו בשר'.

נראה שהתחיל הבכי מהפחותים שבעם 'אספסוף', והמשיך [וישובו] גם 'לצדיקים' [בני ישראל].

באר הפרשה' מביא: שכל אחד בכה מכיוון אחר: האספסוף רצו 'אוכל' למלא בטנם - אך הצדיקים רצו אוכל מגשם [מסיבה אחרת לגמרי], לפי שהמן 'לחם שמים', לא הביא עמו יצר הרע, ובלי יצה"ר אין צורך להוריד האדם לעוה"ז, ועיקר ירידתו ל'עולם הזה', כדי להלחם ביצר, שבא דרך אכילת הבשר וכדומה.

מי יאכילנו בשר (יא ד)

■ אופן שניתן לאכול בשר במדבר - בלא הקרבה

רש"י, וכי לא היה להם בשר והלא כבר נאמר וגם ערב רב עלה אתם וצאן ובקר וגו' וא"ת אכלום והלא בכניסתם לארץ נאמר ומקנה רב היה לבני ראובן וגו' אלא שמבקשים עלילה [ע"כ].

הנה במדבר נאסר להם 'בשר תאוה', והרוצה לאכול בשר צריך להקריבו שלמים.

א"ק, וצ"ב איך אכלו אהרן ובניו כ"כ הרבה חזה ושוק?

וי"ל שעשו תור, ומי שרצה להקריב נרשם.

וא"ת א"כ מה טענה על ישראל [כשהתאוו לבשר]: 'שיש בידכם בקר וצאן ממצרים', והלא צריכים לחכות עד שיגיע תורם?

תשובה: יכול לחתוך אוזן הבהמה, ולאכלה חולין.

זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חינו (יא ה)

א"ק, מה הוא ל' עתיד 'נאכל', הלא היו צריכים לומר אשר 'אכלנו'?

ונראה דכאן נתגלה מה בסתר ליבם: שרצו לחזור למצרים, כדכתיב (יד ד): 'נתנה ראש ונשובה מצרימה'.

כטעם לשד השמן (יא ח)

בגמ' (יומא עה), אמרו שהי' המן מתהפך לכמה טעמים.

■ מאכל אחד - ומתהפך לכמה וכמה מינים

א"ק, וגם בימינו יש כעין זה - שהמאכל מתהפך לכל דבר, ואין מבחינים בנס זה:

ומתקיים נס זה בכל אדם, שאוכל מאכל אחד, ומתהפך לכל הנצרך: ברזל, סידן, אבץ, יוד, מגנזיום, סידן... לפחות מאה דברים שונים.

ולכל הפחות הי' צריך שיאכל האדם [מלבד מאכלו] 'אבקה מיוחדת' היכולה להתהפך לכל דבר, ואין זה כך! אלא רצה אוכל פת, רצה אוכל בשר, והגוף נברא באופן שמכל מאכל - מבדיל את כל המינים הנצרכים לו, מה רבו מעשיך ה'!!!

■ האוכל נכנס במקום אחד [בפה] - ומהלך למקומות רבים ושונים [בהקדם משל], כידוע במכונית יש פתחים במקומות שונים:

ב'מצבר' צריך לתת מים, ל'שמן המנוע' יש כניסה נפרדת, ול'שמן גיר' מקום אחר, ול'כנז' יש פתח מבחור. ואוי לו אם יחליף המקומות ויתן המים במקום שצריך לתת שמן. ואילו ב'אדם', מכניס הכל לפיו [מקום אחד], ומהלך כל דבר ודבר למקום שנצרך לו.

◀ התקדשו למחר (יא יח)

רש"י, 'התקדשו' הזמינו עצמכם לפורענות, וכי איזה הכנה צריכים לעשות?

לעשות תשובה, דהואיל והשליח עתיד להרוג חלק מהם, יש להם לעשות תשובה טרם מותם.

◀ אם את כל דגי הים יאסף (יא כב)

■ הנברא מן האדמה, דרגתו נמוכה יותר - הנברא מן המים דרגתו גבוהה יותר ידיעה - גמ' חולין (דף כז): בהמה שבריאנה מן האדמה צריכה שחיטה ב' סימנים, עוף שהוא מן הרקק [אדמה ומים]*, שחיטתו בסימן אחד [או קנה או וושט], דג מן המים - בלא שחיטה כלל / הרי לנו שכל שנברא מן האדמה - כך הוא גרוע יותר, וצריך 'מעשה מצוה גדול' יותר כדי להכשירו לאכילה.

א"ק, וכך גם לענין טומאתם [במותם]: בהמה - מטמאת ב'מגע ומשא', עוף טהור - מטמא רק בבית הבליעה [ועוף טמא [כג' עורב] אינו מטמא כלל]. ובדגים - טהור לגמרי.

ועד כדי כך 'הדג טהור', שיש לנו כלל: 'כל שבים טהור', היינו: אם לוקחים 'עור דג' ועושים ממנו כלי, לא יקבל הכלי 'טומאת כלים', או אם יעשו מהעור שטיח, לא יקבל 'טומאת מדרס'.

* הגמ' שם מביאה כ'עין הוכחה' שנברא העוף מן הרקק, לפי שיש לו קשקשים ברגליו כדגים.

◀ קבירות התאוה (יא לד)

ולא אמר הכתוב 'המתאווים', והיינו שהרואה את הפורענות שבאה על 'העם המתאווים' מיד חדלה ממנו תאוותו, נמצא שבאותו מקום קברו גם את התאוה עצמה.

◀ והאיש משה ענו (יב א)

■ במידת הענוה - של הלל

בגמ' (שבת לא): איתא באחד ש'התערב עם חבריו' שיצליח 'להקניט' את הלל [לגרום לו להתרגז], ובא בערב שבת, לשאול אותו שאלות רבות ומיותרות.

א"ק, וצ"ב, וכי לא ראה הלל שמדובר ב'נודניק', ומדוע לא אמר לו [אחר שהשיב על שאלתו], ראה, ב'הזדמנות זו' עלי לומר לך: שאין ראוי ביום שיש, להפריע לאנשים בשאלות שאינן בוערות?

וי"ל דאדרבא - ניצל הלל את ההזדמנות שנקרתה לפניו כדי להשתלם במידת הענוה.

◀ והאיש משה ענו מאד מכל האדם (יב א)

■ במידת הענוה - של רבי אבין

בגמ' (שבת קכא) איתא: ג' אמוראים הגיעו לביתו של אבין, ובהמשך הגמ' כינה את אבין [אחד מג' האמוראים] 'אבין השוטה', על שלימד אבין את בנו פשט לא נכון, שאל אבין [בלא להגיב על העלבון]: אלא איך הפשט הנכון? וענה לו.

וברש"י שם כתב שאל 'רבי אבין' איך הפשט, וצ"ב הלא לאורך כל הדרך נקרא 'אבין' ומהיכן הפך ל'רבי'?

א"ק, וי"ל, כיון שהיתה בו 'שיפלות רוח', ובמקום לסלק את ה'משפיל' מן הבית - שאלו ב'נמיכות קומה', אם כן מה הפשט? 'אותו רגע' זכה להיות רבי אבין.

וכעין זה מצאנו בדוד (ש"ב טז), שכאשר קללו שמעי 'קללה נמרצת', הציע אבישי בן צרויה (שם טז טז): להסיר את ראשו [של שמעי המקלל], אמר דוד (שם): ה' אמר לו קלל, באותו זמן זכה דוד להיות רגל רביעית במרכבה*.

* דבר זה [שבהניחו לשמע - זכה דוד להיות רגל רביעית] מקורו ב'שבט מוסר' (כ יט) [מחכמי איזמיר לפני ג' מאות שנה] בשם מדרש [לא ידוע היכן המדרש], והביאו הח"ח בשמיה"ל (ח"א שער התבונה ח').

◀ והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה (יב א)

א"ק, צ"ב, למאי כתיב: 'אשר על פני האדמה'. ומדוע לא סגי לכתוב 'מכל האדם'?

ואפשר שגם מת קרוי 'אדם', ויתכן אפוא שב'עולם האמת' יש ענוים ממש - כגון אברהם, ושם [בעולם האמת] יש לאברהם ב' סיבות לענוה: א. שבחיוו ה' עניו: 'ואנכי עפר ואפר', ב. תוספת: שעתה ב'עולם העליון' רואה 'רוממות ה' יתברך', ואפשר שהגיע לדרגת ענוה יותר ממש.

ומדכתיב: 'אדם כי ימות באהל', ליכא למוכח [שמת קרוי אדם], דאולי ה"פ: אדם חי כי ימות - ושוב אכן אינו קרוי אדם.

◀ והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה (יב א)

■ והאיש משה ענו מאד 'מכל האדם' - צ"ב האיק' יהי' משה ענו יותר מ'מצורע גוסס'?

א"ק, צ"ב דאם יש אדם מצורע וגוסס, מה גאוה יש בו? וכיצד יהי' משה ענו ממנו?

וי"ל דכש'מצורע גוסס' הוא ענו, הרי אין כאן 'מידת ענוה', [וכפי שאמרנו על אחד: שהוא 'עניו ע"פ דין' - שאכן 'כך יאה לו' - מאחר שאין בו שום מעלה שיכול להתפאר בה] - משא"כ משה, שהי' 'רם ונישא כהר', ולמרות זאת [שגבה כל כך] כל מעלתו בעיניו כ'קליפת השום', נמצא שבכח מידת הענוה לקח 'גובה של הר' ועשאו כ'אפס', הרי זו מידת ענוה שאין למעלה ממנה.

ועל פי דברינו אפשר שהיו בדורו של משה עוד שהיו ענוים כמשה, אך מאחר ומראש לא הי' ערכם גבוה כמשה, נמצא שאין בהשפלתם מידת ענוה כל כך.

◀ צאו שלשתכם (יב ז)

■ מה המיוחד בדבור 'צאו שלשתכם'

רש"י, שלשתן נקראו בדבור אחד מה שאי אפשר לפה לומר ולאוזן לשמוע.

א"ק, אם אמר הקב"ה 'צאו שלשתכם', אמאי אין יכול פה לומר ואוזן לשמוע?

אלא ע"כ נאמר ג' אמירות שונות [יחד]: אהרן שמע: 'צא אהרן', ומשה שמע: 'צא משה'.

ומהשתא [שיצא הדיבור כאחד], אתיא שפיר שהוא דבר שאי אפשר לפה לומר.

אבל אכתי קשה, מדוע אי אפשר לאוזן לשמוע [הרי כל אחד שמע רק הדיבור שנאמר עבורו]?

וצ"ל שאהרן שמע גם את הדיבור שנאמר למשה ומרים. [וכן כולם]. וזה דבר שאי אפשר לשמוע - לפי ששני הדיבורים הנוספים מפריעים.

◀ שמעו נא דברי (יב ו)

רש"י, 'נא' לשון בקשה.

וצ"ב מדוע הקב"ה צריך לבקש מהם?

ואפשר, שרמז להם שבמילת 'נא' תהא רפואתה, וכעין שרמז למשה שאמר 'ועתה הניחה לי' (שמות לב), ורמז לו שביכולתו לבקש עליהם רחמים, ואמר חזק"א, שבסוד 'נא' הכפול, טמון 'יכולת גדולה', ולכן אמר לו הקב"ה (דברים ג כו): 'אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה' [לאחר שאמר 'אעברה נא'].

◀ ומדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה (יב ח)

■ מה הכוונה, אם תאמרו: 'איני מכיר במעשיו'?

רש"י, ואם תאמרו איני מכיר מעשיו, זו קשה מן הראשונה. א"ק ובוודאי שאכן כך חשבו, דלא יאשימם הקב"ה בדברים שלא עלתה על ליבם.

וצ"ב, מה הוא 'איני מכיר במעשיו', הלא 'קל שבקלים' אינו אומר כך?!

וי"ל: דפירוש 'איני מכיר' - 'איני מסכים' למעשיו [שפירש מאשתו].

להנצחות ובכל עיני הספר:

אימייל: 6916645@GMAIL.COM